

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА

Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психогенетика

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

053 Психологія. Практична психологія

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення

Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Психогенетика» для студентів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності (спеціалізації) 053 Психологія (практична психологія).

Розробник:

Ірина Михайлівна Маруненко, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри (циклової комісії) загальної, вікової та педагогічної психології

Протокол від “16” січня 2017 року № 6

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

 - (О.П. Сергєєнкова)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини Н.А. Клішевич

© Маруненко І.М., 2016 рік

© КУ імені Бориса Грінченка, 2016 рік

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4 ст.
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5 ст.
3.	Програма навчальної дисципліни	7 ст.
4.	Структура навчальної дисципліни	9 ст.
5.	Навчально-методична карта дисципліни «Психогенетика»	11 ст.
6.	Теми семінарських занять	12 ст.
7.	Самостійна робота	13 ст.
8.	Методи навчання	14 ст.
9.	Методи контролю	15 ст.
10.	Розподіл балів, які отримують студенти	16 ст.
11.	Методичне забезпечення	16 ст.
12.	Питання до екзамену	17 ст.
13.	Рекомендована література	18 ст.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	<u>Обов'язкова</u>	
	Спеціальність (спеціалізація): <u>053 Психологія. Практична психологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		6-й	-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		12-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійна програма другий (магістерський) рівень	16 год.	год.
		Семінарські	
		16 год.	год.
		Модульний контроль	
		8 год.	год.
		Самостійна робота	
		80 год.	год.
		Вид контролю:	
Екзамен (30 год.)	-		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – вивчення ролі спадковості і умов довкілля у формуванні психічних і психофізіологічних властивостей людини, інтелектуальних здібностей, прояву девіантної поведінки і психічних розладів.

Компетентнісний підхід до професійної підготовки практичних психологів означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі. Результатом формування компетентності психолога є його спроможність відповідати новим професійним вимогам.

Професіоналізм практичного психолога включає:

- уміння встановлювати контакт з людьми (вести бесіду, співбесіду, ділову розмову, диспут, полеміку, дискусію, діалог, дебати, круглий стіл, ділову нараду, ділову гру) та формулювати цілі і завдання ділового спілкування, здійснювати диференційований підхід до клієнтів;
- знати мовний етикет і вміти його використати;
- організовувати спілкування й управляти ним;
- аналізувати предмет спілкування, розбирати скаргу, заяву, ставити питання й конкретно відповідати на них;
- володіти навичками доводити й обґрунтовувати, аргументувати й переконувати, критикувати й спростовувати, досягати угод і рішень, компромісів і конвенцій, робити оцінки й пропозиції;
- володіти технікою мовлення, риторичними прийомами й фігурами, вміти правильно будувати промову й інші публічні виступи;
- вміти за допомогою слова проводити психотерапію, знімати стрес, страх, адаптувати клієнта до відповідних умов, коректувати його поведінку й оцінки.

У процесі вивчення курсу «Психогенетика» важливо сформувати у студентів *професійні, комунікативні, особистісно-розвивальні, соціально-психологічні, прогностичні, здоров'язберігальні, міжособистісні, інструментальні* компетенції.

Важливими завданнями компетенцій є набуття навиків спілкування, ґрунтовний аналіз і синтез матеріалу, засвоєння студентами основ відповідних базових знань з майбутньої професії та навиків управління інформацією.

Завдання курсу «Психогенетика»:

- ознайомлення основними генетичними поняттями, закономірностями наслідування;
- дослідження фізіологічних механізмів пристосування організму до змін довкілля;
- ознайомлення з основними методами які використовуються в психогенетиці людини;
- ознайомлення з генетикою психічних розладів; прояву аномальної і девіантної поведінки; генетикою сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту, інтелекту.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** про:

- основні генетичні поняття, закономірності спадковості;
- основні методи, які використовуються в психогенетиці людини;
- генетику психічних розладів;
- психогенетику аномальної і девіантної поведінки;
- психогенетику сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту.

Під час семінарських занять та самостійної роботи студенти **набувають умінь та навички:**

- визначають загальнобіологічні та спеціальні поняття;
- застосовують конкретні знання для пояснення психічних розладів, хромосомних аберацій і поведінки людини;
- володіють методами психофізіології і фізіології;
- визначають коефіцієнт інтелекту між групами людей.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни «Психогенетика», становить 150 год., із них: 16 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 80 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Психогенетика» завершується складанням екзамену (30 год.).

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості

Тема 1. Вступ. Предмет і принципи психогенетичних досліджень. Визначення психогенетики. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості (2 год.)

Предмет і принципи психогенетичних досліджень. Визначення психогенетики. Спадковість і мінливість. Хромосомна теорія спадковості. Садкова мінливість. Мутаційна мінливість. Комбінативна мінливість. Модифікаційна мінливість. Закони спадковості. Перший закон Менделя. Другий закон Менделя. Взаємодія генів. Генетика статі. Спадковість зчеплена зі статтю. Цитоплазматична спадковість. Закон Харді-Вайнберга.

Основні поняття теми: спадковість, мінливість, генотип, гаплоїдний, диплоїдний, мутації, фенотип, модифікації, норма реакції, алелі, пенетрантність, експресивність, плейотропія, адаптивна полігенія, аутосоми, статеві хромосоми, цитоплазматична спадковість, генофонд, гетерозис.

Тема 2. Основні методи, які використовуються в психогенетиці людини (2 год.)

Спадковість. Близнюковий метод. Класичний варіант близнюкового метода. Метод Близнюкових родин. Метод контрольного близнюка. Особливості близнюкового метода. Метод усиновлених дітей. Генеалогічний аналіз.

Основні поняття теми: фенотипічна дисперсія, коефіцієнт спадковості, компонент генотипу, компонент середовища, взаємодія генотип-середовище, пасивна кореляція, реактивна кореляція, активна кореляція, конкордантність, дискордантність; типи кореляції, генотиповий компонент.

Семінарське заняття № 1. Визначення вірогідності генетично-зумовлених подій (2 год.)

Семінарське заняття № 2. Дослідження методів у сучасних психогенетичних дослідженнях (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Генетика психічних розладів

Тема 3. Генетика психічних розладів. Хромосомні аберації і поведінка людини (2 год.)

Олігофренія. Екзогенні причини олігофренії. Геномні і хромосомні мутації. Аномалії статевих хромосом. Синдром Дауна. Синдром Клайнфельтера. Генні мутації. Олігофренія і споріднені шлюби. Аутизм. Хвороба Альцгеймера. Маніакально-депресивні психози. Шизофренія. Екзогенні причини шизофренії. Шизотипові розлади особистості.

Основні поняття теми: розумова відсталість, олігофренія, аутизм, імпульсивність, гіперактивність, дислексія, шизофренія, хвороба Альцгеймера, синдром Дауна, синдром Клайнфельтера, синдром Шерешевського-Тернера, фенілкетонурія, гомоцистинурія, імбридінг, дистамія, циклотимія, біполярна депресія, уніполярна депресія.

Тема 4. Психогенетика аномальної і девіантної поведінки (2 год.)

Злочинність. Алкоголізм. Гомосексуальність.

Основні поняття теми: злочинність, алкоголізм, гомосексуальність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників

Тема 5. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту (2 год.)

Роль генетичних факторів і факторів середовища у формуванні відчуття людини. Генетично обумовлені дефекти смаку, нюху, зору і слуху. Показники успадкування рухових функцій в залежності від нейрофізіологічного рівня забезпечення руху. Особливості успадкування показників тепінг-тесту. Дослідження “дивності” рухової поведінки. Психогенетика темпераменту.

Основні поняття теми: дальтонізм, протанопія, протаномалія, дейтераномія, дейтераномалія, тританопія, аналгезія, екстраверсія, нейротицизм.

Семінарське заняття № 3. Розв’язок задач на пенетрантність і експресивність **(4 год.)**

Семінарське заняття № 4. Психогенетика психологічних розладів **(2 год.)**

Тема 6. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників (2 год.)

Електроенцефалограма. Викликані потенціали мозку людини. Спадковість під час спостереження. Час реакції.

Основні поняття теми: альфа-бета-гамма-тета-ритми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності

Тема 7. Психогенетичне дослідження інтелекту (2 год.)

Загальний фактор когнітивних здібностей. Інтелект як сума окремих здібностей. Різниця в коефіцієнті інтелекту між групами людей. Зміна спадковості коефіцієнта інтелекту з віком. Дія середовища і коефіцієнт інтелекту.

Основні поняття теми: коефіцієнт інтелекту, спадковість IQ.

Семінарське заняття № 5. Розв’язок задач з медико-генетичного консультування **(4 год.)**

Тема 8. Дослідження геніальності (2 год.)

Психогенетика геніальності. Емергенез. Імпресинг. Фактори середовища які впливають на розвиток таланту.

Основні поняття теми: психологічний вік, періоди розвитку людини, задатки.

Семінарське заняття № 6. Дослідження стану психічного здоров’я **(2 год.)**

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості							
1.	Вступ. Предмет і принципи психогенетичних досліджень. Визначення психогенетики. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості	12	2	2		10	
2.	Основні методи, які використовуються в психогенетиці людини	16	6	2	4	10	
	Разом	30	8	4	4	20	2
Змістовий модуль II. Генетика психічних розладів							
3.	Генетика психічних розладів. Хромосомні аберації і поведінка людини	12	2	2	-	10	
4.	Психогенетика аномальної і девіантної поведінки	12	2	2	-	10	
	Разом	26	4	4	-	20	2
Змістовий модуль III. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників							
5.	Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту	18	8	2	6	10	
6.	Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників	12	2	2	-	10	
	Разом	32	10	4	6	20	2
Змістовий модуль IV. Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності							
7.	Психогенетичне дослідження інтелекту	16	6	2	4	10	
8.	Дослідження геніальності	14	4	2	2	10	
	Разом	32	10	4	6	20	2
	<i>Семестровий контроль</i>	30				30	
	Разом за навчальним планом	150	32	16	16	110	8

Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль
	Разом: <i>Змістовий модуль I.</i> Основні генетичні поняття, закономірності спадковості	30	8	4	4	20	2
	Разом: <i>Змістовий модуль II.</i> Генетика психічних розладів	26	4	4	-	20	2
	Разом: <i>Змістовий модуль III.</i> Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників	32	10	4	6	20	2
	Разом: <i>Змістовий модуль IV.</i> Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності	32	10	4	6	20	2
	<i>Семестровий контроль</i>	30				30	
	<i>Разом за навчальним планом</i>	150	32	16	16	110	8

5. Навчально-методична карта дисципліни «Психогенетика»

Разом: 150 год., із них: 16 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 80 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль; семестровий контроль (екзамен) 30 годин. Коефіцієнт: **3,6**

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV	
Назва модуля	Основні генетичні поняття, закономірності спадковості		Генетика психічних розладів		Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників		Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності	
Кількість балів за модуль	(59 балів)		(37 балів)		(60 балів)		(60 балів)	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Вступ. Предмет і принципи психогенетичних досліджень. Визначення психогенетики. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості (1 бал)	Основні методи, які використовуються в психогенетиці людини (1 бал)	Генетика психічних розладів. Хромосомні аберації і поведінка людини (1 бал)	Психогенетика аномальної і девіантної поведінки (1 бал)	Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту (1 бал)	Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників (1 бал)	Психогенетичне дослідження інтелекту (1 бал)	Дослідження геніальності (1 бал)
Теми семінарських занять		Визначення вірогідності генетично-зумовлених подій (1+10 балів) Дослідження методів у сучасних психогенетичних дослідженнях (1+10 балів)			Розв'язок задач на пенетрантність і експресивність (2+10 балів) Психогенетика психологічних розладів (1+10 балів)		Розв'язок задач з медико-генетичного консультування (2+10 балів)	Дослідження стану психічного здоров'я (1+10 балів)
Тест. завд.	10 балів		10 балів		10 балів		10 балів	
Мод. контр.	25 балів		25 балів		25 балів		25 балів	
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)							

6. Теми семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості

Тема 2. Основні методи, які використовуються в психогенетиці людини (2 год.)

Семінарське заняття № 1. Визначення вірогідності генетично-зумовлених подій (2 год.)

Семінарське заняття № 2. Дослідження методів у сучасних психогенетичних дослідженнях (2 год.)

Розподіл алелей в необмежено великі популяції при вільному схрещуванні, відсутності добору і без виникнення мутацій встановлюється на основі концентрації генів, які є в популяції.

Розв'язання задач по визначенні вірогідності генетично-зумовлених подій вирішує, якщо це спадкове захворювання, чим зумовлено: аутосомно-домінантним геном або аутосомно-рецесивним, вірогідність того, хто одержить патологічну алель і як буде спостерігатись успадкування.

Основна література: 1, 3, 6, 8

Додаткова література: 1, 2, 7, 9

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників

Тема 5. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту (2 год.)

Семінарське заняття № 3. Розв'язок задач на пенетрантність і експресивність (4 год.)

Семінарське заняття № 4. Психогенетика психологічних розладів (2 год.)

Пенетрантність гена – це частка особин, в яких проявляється очікуваний фенотип. Причинами внаслідок яких ген проявляється в одних особин і не проявляється в інших, а також має варіюючу експресивність, можуть бути прояви зовнішнього середовища і генотипа. Від зовнішнього середовища генів-модифікаторів може залежати ступінь вираженої ознаки. Розв'язуючи задачі на пенетрантність можна визначити як успадковуються форми шизофренії, отосклероз, синдром Ван дер Хеве, цукровий діабет, нейробластома.

Основна література: 1, 3, 4, 6, 8, 9, 10

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності

Тема 7. Психогенетичне дослідження інтелекту (2 год.)

Семінарське заняття № 5. Розв'язок задач з медико-генетичного консультування (4 год.)

Одне з головних завдань медико-генетичного консультування – прогнозування захворювання нащадків у сім'ях, обтяжених спадковою патологією. Розв'язання задач з медико-генетичного консультування передбачає прогнозування ризику мати хвору дитину, що набуває особливо великого значення при психічних захворюваннях, спадково етіології, при споріднених шлюбах між членами спадково-обтяженої сім'ї.

Основна література: 2, 3, 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10

Тема 8. Дослідження геніальності (2 год.)

Семінарське заняття № 6. Дослідження стану психічного здоров'я (2 год.)

Основна література: 4, 6, 8

Додаткова література: 1, 2, 9, 10

7. Самостійна робота

Змістовий модуль I. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості

1. Хромосомна теорія спадковості.
2. Закони Менделя.
3. Закон Харді-Вайнберга.
4. Компоненти дисперсії середовища.
5. Коефіцієнт наслідування.
6. Типи кореляції «генотип-середовище».
7. Асортативність шлюбів.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10

Змістовий модуль II-III. Генетика психічних розладів. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників

1. Розумова відсталість.
2. Синдром Дауна.
3. Синдром Шерешевського-Тернера.
4. Синдром Клайнфельтера.
5. Олігофренія.
6. Фенілкетонурія.
7. Хвороба Альсгеймера.
8. Біполярна і уніполярна депресії.
9. Шизофренія.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10

Змістовий модуль IV. Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності

1. Фактори середовища, які впливають на розвиток здібностей.
2. Вклад генетичних факторів і факторів середовища у вербальні і невербальні інтелектуальні здібності.
3. Концепція природженого таланту.
4. Генетична зміна ЕЕГ.
5. Ідіографічні риси поведінки.
6. Аносмія, причини її виникнення.
7. Особливості успадкування дальтонізму.
8. Мутації, що призводять до вад слухової сенсорної системи.
9. Аутосомне успадкування і кольорова сліпота.
10. Природжена аналгезія.
11. Ілюзія Мюллера-Лайера.
12. Генні мутації, що пов'язані з підвищеною агресивністю.
13. Генетично обумовлені фактори ризику алкоголізму.
14. Вплив спадкових факторів на злочинність.

Основна література: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль
Змістовий модуль I. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості	
Тема 1. Вступ. Предмет і принципи психогенетичних досліджень. Визначення психогенетики. Основні генетичні поняття, закономірності спадковості	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Тема 2. Основні методи, які використовуються в психогенетиці людини	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Змістовий модуль II. Генетика психічних розладів	
Тема 3. Генетика психічних розладів. Хромосомні аберації і поведінка людини	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Тема 4. Психогенетика аномальної і девіантної поведінки	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Змістовий модуль III. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників	
Тема 5. Психогенетика сенсорних особливостей рухових функцій темпераменту	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Тема 6. Генетика психофізіологічних і фізіологічних показників	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Змістовий модуль IV. Психогенетичне дослідження інтелекту. Дослідження геніальності	
Тема 7. Психогенетичне дослідження інтелекту	семін. зан., тестув., модульн. контроль.
Тема 8. Дослідження геніальності	семін. зан., тестув., модульн. контроль., екзамен
Всього: 80 год.	

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Семінарські.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Психогенетика» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську кредитну трансферно-накопичувальну систему (ЄКТС) подано у табл. 9.1, табл. 9.2.

Таблиця 9.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності	Бал	∑ балів
1. Відвідування лекцій	1	8 x 1 = 8
2. Відвідування семінарських робіт	1	8 x 1 = 8
3. Виконання семінарських робіт	10	6 x 10 = 60
6. Тестовий контроль	10	4 x 10 = 40
7. Виконання мод. контр. роботи	25	4 x 25 = 100
РАЗОМ БАЛІВ		216
Розрахунок коефіцієнту		216 : 60 = 3,6
Екзамен	40	

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 9.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки (ЄКТС)

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 – 81 бал	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 – 74 бали	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.

E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 34 бали	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, тестуванні, виконання модульних контрольних робіт.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Семінарські заняття								Вид контролю
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	іспит
СР – 20 балів		-		СР – 20 балів		СР – 20 балів		
МКР 1 – 25 балів		МКР 2 – 25 балів		МКР 3 – 25 балів		МКР 4 – 25 балів		
Відвідування – 16 балів (лекційних, семінарських)								
Тестовий контроль: 40								

Розрахунок коефіцієнту: $216 : 60 = 3,6$

11. Методичне забезпечення

1. опорні конспекти лекцій та навчальні посібники;
2. робоча навчальна програма;
3. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
4. засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
5. завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Психогенетика».

12. Питання до екзамену

1. Форми мінливості
2. Охарактеризуйте причини мутацій
3. Охарактеризуйте явище домінування
4. Сформулюйте закони Менделя
5. Хвороби, які передаються зчеплено зі статтю
6. Умови виконання закону Харді-Вайнберга
7. Предмет і завдання психогенетики
8. Охарактеризуйте поняття спадковості
9. Охарактеризуйте близнюковий метод
10. Охарактеризуйте метод усиновлених дітей
11. Охарактеризуйте генеалогічний метод
12. Охарактеризуйте коефіцієнт наслідування
13. Охарактеризуйте компоненти дисперсії середовища
14. Фактори середовища які призводять до розумової відсталості
15. Вплив близькоспоріднених шлюбів на прояв захворювання на олігофренію
16. Охарактеризуйте форми олігофренії
17. Охарактеризуйте геномні і хромосомні мутації
18. Охарактеризуйте синдром Дауна
19. Охарактеризуйте синдром Клайнфельтера
20. Охарактеризуйте фенілкетонурию
21. Охарактеризуйте аутизм
22. Охарактеризуйте хворобу Альцгеймера
23. Маніакально-депресивні психози
24. Охарактеризуйте дистонію
25. Охарактеризуйте деменцію
26. Шизофренія і дія середовища
27. Шизоїдний розлад особистості
28. Охарактеризуйте відмінності в спадковості біполярної і уніполярної форми депресії
29. Охарактеризуйте синдром порушення уваги в поєднанні з гіперактивністю
30. Охарактеризуйте дислексію
31. Перерахуйте відомі генетично обумовлені фактори ризику алкоголізму
32. Гомосексуалізм і генетична схильність
33. Наведіть приклад генної мутації, яка пов'язана з підвищеною агресивністю
34. Випадки кольорової сліпоти, що пов'язана з аутосомною спадковістю
35. Наведіть приклади генетично-обумовлених дефектів сприйняття смаку. Їх вплив на поведінку
36. Наведіть приклади мутацій, які впливають на слухову сенсорну систему
37. Охарактеризуйте аносмію та внаслідок чого вона виникає
38. Співвідношення генетичних впливів і впливів середовища на показники аеробної працездатності
39. Охарактеризуйте характер спадковості ЕЕГ
40. Психогенетика інтелекту
41. Охарактеризуйте спадковість коефіцієнта інтелекту
42. Загальний або генеральний фактор інтелекту
43. Фактори середовища можуть впливати на коефіцієнт інтелекту
44. Назвіть відносний внесок генетичних факторів і факторів середовища у вербальні і невербальні інтелектуальні властивості
45. Психогенетика окремих здібностей
46. Охарактеризуйте ефект Флінна
47. Поясніть суть концепції імпресінга
48. Охарактеризуйте явище емергенеза

49. Назвіть фактори середовища, які впливають на розвиток таланту і здібностей
50. Генетичні, вікові й статеві особливості особистості

13. Рекомендована література

Базова

1. Александров А.А. Психогенетика: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2006. – 192 с.
2. Бердишев Г.Б., Криворучко І.Ф. Медична генетика. К.: Вища школа. – 1993. – 143 с.
3. Атраментова Л. А. Введение в психогенетику : учеб. пособие / Л. А. Антраментова, О. В. Филиппова. - 3-е изд. — М.: Флинта : МПСИ, 2008. — 472 с : ил . — ISBN 978-5-89349-656-7
4. Егорова М.С., Кочубей Б.И., Малых С.Б. и др. Роль среды и наследственности в формировании индивидуальности человека : Монография / под ред. И. В. Равич-Щербо. - Науч.-исслед. ин-т общей и пед. психологии Акад. пед. наук СССР— М.: Педагогика, 1988. — 336 с : ил . — ISBN 5-7155-0103-2
5. Маруненко І.М., Неведомська Є.О. Біологія людини з основами генетики: Посібник для лабор. і сам ост. робіт для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2008.- 98 с.
6. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І., З.Ф. Сіверс Основи генетики людини: Навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2006.- 170 с.
7. Москаленко В.Д., Полтавец В.И. Генетические основы алькогольнозависимого поведения человека // Успехи современной генетики. – Вып. 17. – М.: Наука, 1991. – С. 191-206.
8. Пішак В.П., Мещішен І.Ф., Пішак О.В., Мислицький В.Ф. Основи медичної генетики: - Чернівці: Мед. Академія 2000. – 248 с.
9. Равич-Щербо И.В., Марютина Т.М., Григоренко Е.Л. Психогенетика. – М.: Аспект-Пресс, 1999.
10. Фогель Ф., Мотульски А. Генетика человека: В 3т. – М.: Мир, 1990.
11. Эфроимсон В.П. Загадка гениальности. – М.: Знание, 1991.
12. Эфроимсон В.П., Блюмина М.Г. Генетика олигофрений, психозов, эпилепсий. – М.: Медицина, 1978.

Допоміжна

1. Алексеева Т.И. Географическая среда и биология человека. - М.: Минск, 1972. – 302 с.
2. Душанин С.А., Иващенко Л.Я., Пирогова Е.А. Тренировочные программы для здоровья. - К.: "Здоровья", 1985. - 32 с.
3. Киеня А.И., Бандажевский Ю.И. Здоровый человек: основные показатели: Справ. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1997. - 108 с.
4. Краткая медицинская энциклопедия. / Гл. ред. Б.В. Петровский. 2-е изд. – М.: Сов. энцикл, 1989. - 510 с.
5. Мак-Моррей У. Обмен веществ у человека. - М.: Мир, 1980. - 280 с.
6. Маркосян А.А. Физиология. – М.: Медицина, 1975. – 351 с.
7. Нормальная физиология / Под. ред. В.А.Полянского. - М.: Медицина, 1989. - 170 с.
8. Патологическая физиология / Под. ред. Н.Н.Зайко. - К. Вища школа, 1985. - 260 с.
9. Фогель Ф., Мотульский А. Генетика человека: В 3 т. – М.: Мир, 1990. – 200 с.
10. Харрисон Д., Уайнер Д., Геннер Д. и др. Биология человека. - М.: Мир, 1979. – 611 с.

Робоча програма навчального курсу
"ПСИХОГЕНЕТИКА"

Укладач: *Маруненко Ірина Михайлівна*, кандидат біологічних наук, доцент; доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.